

ELINA NIVALA &
SANNA RYYNÄNEN

SOSIAALI- PEDAGOGIIKKA

KOHTI INHIMILLISTÄ
YHTEISKUNTAA JA
KESTÄVÄÄ ELÄMÄÄ

Gaudeamus

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Toinen, uudistettu laitos vuonna 2019 ilmestyneestä teoksesta
Sosiaalipedagogiikka – kohti inhimillisempää yhteiskuntaa.

Copyright © 2024 Tekijät & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Miika Immonen

KL 38, 30 • UDK 37, 3
ISBN 978-952-345-260-2

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2024

SISÄLLYS

LUKIJALLE.....	5
JOHDANTO: SOSIAALIPEDAGOGIIKAN PIIRTEITÄ.....	15
Sosiaalisen ja pedagogisen yhteys	19
Teorian ja käytännön vuoropuhelu.....	22
Moninainen sosiaalipedagogiikka	23
Ajattelun ja toiminnan sosiaalipedagogisuus.....	27
Arvot ajattelun ja toiminnan pohjana	30

I PERUSTUKSET • 33

1 SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SYNTY JA VARHAISHISTORIA.....	35
Sosiaalipedagogiikka terminä ja alana syntyy	37
Alan varhaishistoriaa eri maissa.	49
Sosiaalipedagogiikan kaksi tehtävää.....	61
2 SOSIAALIPEDAGOGIIKAN SUUNTAUKSIA	65
Ymmärtävä suuntaus	66
Kriittinen suuntaus.....	76
Ekososiaalinen suuntaus	84
Sopeuttava suuntaus	89
Neljä käytännön toimijaa ja tutkijaa.....	94
Sosiaalipedagogiikan neljä suuntausta pähkinänkuoressa	103

II TEOREETTISET KULMAKIVET JA RAKENNUSPUUT • 109

3 IHMINEN SUHTEISSAAN MAAILMAAN	111
Sosiaalipedagogiikan ihmiskäsityksiä	112
Ihminen erityislaatuisena ja yhteisöllisenä olentona	116
Ihminen toimijana	119
Ihminen sivistyskykyisenä	129

4	YHTEISÖT JA YHTEISELÄMÄ	133
	Dialogiset ja kohtaavat suhteet	134
	Toissuuntautuneet suhteet	141
	Monimuotoinen yhteisö	150
	Osallisuus	160
5	YHTEISKUNTA, IHMISKUNTA JA KESTÄVÄ ELÄMÄ	167
	Sosialisaatio	168
	Integraatio, emansipaatio, voimaantuminen	175
	Kansalaisuus ja demokraattinen yhteiselämä	184
	Yhteiskunnallinen eriarvoisuus ja ulkopuolisuus	195
	Kohti kestävä elämää	207

III KÄYTÄNNÖT · 217

6	SOSIAALIPEDAGOGINEN TYÖOTE	219
	Työskentelyn arvopohja ja etiikka	220
	Suunnannäyttäjinä Jane Addams, Paulo Freire ja bell hooks	222
	Sosiaalipedagoginen työote kiteytettynä	227
	Ajattelun ja toiminnan systeemisyys	228
	Teorian ja käytännön yhteys	231
	Dialoginen kohtaaminen	235
	Yhteisöllisyyden edistäminen	242
	Toimijuuden tukeminen	245
	Toiminnallisuus ja elämyksellisyys	248
	Luovuus ja kehollisuus	251
	Sosio-kulttuurinen innostaminen sosiaalipedagogisena käytäntönä.	258
7	SOSIAALIPEDAGOGINEN KÄYTÄNNÖN TYÖ	265
	Työn moninaiset ympäristöt	265
	Muodollinen kasvatus ja koulutus	271
	Vapaamuotoinen kasvatus ja koulutus	282
	”Julkinen” kasvun ympäristönä	292
	Yhteisöjen kanssa tehtävä työ	298
	Eriyisissä tarpeissa ja elämäntilanteissa tukeva sosiaalinen työ	304
	Varhainen tunnistaminen ja erityinen tuki	316
	Korjaava sosiaalialan työ	325

8 TYÖN ARVIOINTI JA SOSIAALIPEDAGOGINEN TUTKIMUS....	335
Sosiaalipedagogisen käytännön työn arviointi	335
Tutkimus sosiaalipedagogisena työnä	345
LOPUKSI: OVET JA IKKUNAT AUKI	351
Keskustelukumppaneita	353
Sosiaalipedagogiikka: kiteytys.....	358
VIITTEET	365
KIRJALLISUUS.....	393
HAKEMISTO.....	450
KIRJOITTAJAT.....	461

TIETOLAATIKOT

TUTUSTU TEOREETIKKOON

Karl Mager	39
Adolph Diesterweg.....	40
Johann Heinrich Pestalozzi	41
Paul Natorp.....	44
Herman Nohl.....	46
Gertrud Bäumer	48
Jane Addams.....	55
John Dewey.....	56
Paulo Freire.....	58
Klaus Mollenhauer	69
Hans Thiersch	71
Janusz Korczak.....	73
Xavier Úcar.....	76
Vanessa Andreotti.....	81
bell hooks.....	83
Arto O. Salonen	88
Raisa Foster.....	88
Veli-Matti Värri.....	115
Leena Kurki	118
Hannah Arendt.....	122
Martha C. Nussbaum.....	126
Juha Hämäläinen.....	132
Martin Buber	135

Lisbeth Eriksson	152
Jürgen Habermas.....	158
José María Quintana	173
Gert Biesta.....	179
Gloria Pérez Serrano.....	191
Ailton Krenak	212
Jean-Claude Gillet.....	260
Helena Kekkonen	291

TUTUSTU TYÖHÖN

Dokumenttiteatteri systeemisten yhteyksien avaajana	230
CIRCULAR-muistilista dekoloniaalisen pedagogiikan tueksi	234
Myönteinen tunnistaminen	238
Antirasistinen pedagogiikka	240
Monilajinen kohtaaminen.....	241
Esteetön yhteisöllisyys	244
Kollektiivisen toiminnan ”muutoslabrat”.....	247
Sosiaalinen sirkus	250
Tanssi-innostaminen	253
Forumteatteri	256
Yhteisö, taide ja ympäristö -toimintamalleja varhaiskasvatukseen.....	274
Eläytyen osalliseksi -pienryhmätoiminnan malli	278
Brasilian solidaarisuustaloushautomot	281
Nuorten Palvelu ry: Nuorten reviiireillä.....	285
Sosiaalipedagoginen ohjaus vapaan sivistystyön oppilaitoksissa	289
Puhekupla-tilaisuudet	295
Likioma-projekti	300
KAS! Kontula Art School	303
Me Itse ry.....	307
Hogeweyk – muistisairaiden kylä	309
Lieksan Somaliperheyhdistys ry	315
Etsivä työ väkivallan ja jengiytymisen ehkäisemiseksi.....	320
Sosped-säätiö: kulttuuripajat	324
Kokemusasiantuntijatoiminta	329
Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	333